26/10/2019

“Ο μέγας φρουρός”

/ Γνώμες

Του Σεβ. Μητροπολίτου Καστορίας κ. Σεραφείμ, Υπερτίμου και Εξάρχου Άνω Μακεδονίας

Εγκωμιάζοντας ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς τον θαυματουργό Μυροβλήτη της Θεσσαλονίκης, Άγιο Δημήτριο, τον ονομάζει συν τοις άλλοις, διδάσκαλο και απόστολο, σοφό και παρθένο, όσιο, πάγκαλο και παναμώμητο. Τον παραβάλλει με τον πατέρα της υπομονής, τον δίκαιο Ιώβ, τονίζοντας ότι, όπως για εκείνον ίσχυε ότι «ουκ ην όμοιος επί της γης»**1**, έτσι και δεν υπήρχε όμοιος με τον Δημήτριο μεταξύ των ανθρώπων. «Ήταν λοιπόν και διδάσκαλος και απόστολος από εδώ ο Δημήτριος, ο σοφός και παρθένος και όσιος και θα μπορούσαμε να πούμε πάγκαλος και παναμώμητος, λαμπρυνόμενος δια της φύσεως και σπουδής και χάριτος. Στον Δημήτριο τότε, κατά το ειρημένο για τον Ιώβ, “δεν υπήρχε όμοιος επάνω στη γη”· μάλλον δε με αυτόν τον κατά τα πάντα θείο ούτε ο ίδιος ο Ιώβ δεν ήταν όμοιος, με τον οποίο κάποτε κατά την Γραφή “δεν υπήρχε όμοιος μεταξύ των ανθρώπων”»**2**.

Συγχρόνως, ο μεγαλομάρτυρας είναι, κατά τον Άγιο Φιλόθεο τον Κόκκινο Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως :

ο μέγας φρουρός της Θεσσαλονίκης,
ο μέγας του Κυρίου ποταμός,
ο ώριμος βότρυς της θείας αμπέλου,
ο στεφανίτης,
ο ρύστης εν τοις κινδύνοις ο εξαίρετος,
ο πατήρ ο φιλόστοργος,
ο μέγας εν μάρτυσι**3**.

Ο Άγιος είναι ακόμη ο πολιούχος της Θεσσαλονίκης. Είναι το πρόσωπο εκείνο το οποίο συνδέεται με τους ανθρώπους που ζουν κάτω από τον ίσκιο του ναού του και την συνεχή προστασία του. Είναι ο λαοφίλητος Άγιος, που ο σοφός λαός έδωσε το όνομά του στον μήνα Οκτώβριο και τον ονόμασε «Αη-Δημήτρη». Ακόμα και τα λουλούδια που ανθίζουν αυτήν την εποχή, τα ονόμασε «αη-δημητριάτικα», για να υπενθυμίζουν πάντοτε στον καθένα την μεγάλη αυτή οικουμενική μορφή. Μάλιστα στην ελληνική Μακεδονία, τον παράδεισο αυτό όπως τον ονόμαζαν οι πρόγονοί μας και ο οποίος ήταν, είναι και θα είναι πάντοτε στο μάτι του κυκλώνα και όλων εκείνων που τον επιβουλεύονται μέχρι σήμερα, ο λαός μας καθιέρωσε Ψυχοσάββατο πριν από την μνήμη του Αγίου Δημητρίου, για να συμμετάσχει και με αυτόν τον τρόπο στην λατρεία της Εκκλησίας μας, τιμώντας το ένδοξο αυτό τέκνο της Θεσσαλονίκης.

Και η Θεσσαλονίκη, η πατρίδα του Αγίου Δημητρίου, είναι γι’ αυτόν η αγαπημένη πόλη, το άπαρτο πνευματικό φρούριο, το ευχάριστο καταφύγιο στις θύελλες της παρούσης ζωής, αφού βρίσκεται κάτω από την προστασία του Μεγαλομάρτυρος. Έτσι, ο Άγιος αυτός, ο οποίος στην εποχή του διατήρησε ακίβδυλη την πίστη, διαφεντεύει πλέον στα κάστρα και στην πόλη και την σώζει από τις συμφορές και τους κινδύνους. Γι’ αυτό ο θεόπνευστος ιερός υμνογράφος ψάλλει χαρακτηριστικά : «Τείχος ωχυρωμένον ημίν, τας ελεπόλεις των εχθρών μη πτοούμενον, εδόθης τας των βαρβάρων επιδρομάς καταργών, και πασών των νόσων τα συμπτώματα· κρηπίς ακατάβλητος και θεμέλιος άρρηκτος, και πολιούχος, οικιστής και υπέρμαχος, εχρημάτισας, τη ση πόλει Δημήτριε»**4**.

Και αυτό το εγκώμιο του ιερού υμνογράφου μάς φανερώνει την προστασία του Αγίου Δημητρίου για την Θεσσαλονίκη και την αγάπη του για την ιδιαίτερη πατρίδα του. Έτσι, ο ιερός συναξαριστής μάς υπενθυμίζει :

Πρώτον, πως όταν οι ορδές του Χάνου των Αβάρων, το φθινόπωρο του έτους 586 (ή κατ’ άλλους το έτος 597) έφθασαν μέχρι τα τείχη της Θεσσαλονίκης, τότε «ο Άγιος εμφανίστηκε στο μέσο του στρατοπέδου ιππεύοντας λευκό άλογο επικεφαλής πνίσχυρου στρατού και διεσκόρπισε τους εχθρούς, χωρίς να χρειαστεί

να εμπλακούν σε μάχη οι κάτοικοι της πόλεως»**5**.

Δεύτερον, πώς, μερικά χρόνια αργότερα, οι Σκλαβένοι (Σλάβοι) ετοιμάζονταν να επιτεθούν στην πόλη από θαλάσσης, όμως ο θαυματουργός προστάτης εμφανίστηκε και πάλι, διαλύοντας τα μονόξυλα, τα οποία βυθίζονταν προκαλώντας τον θάνατο σε εκείνους που επιχειρούσαν να εισβάλλουν στην πόλη της Θεσσαλονίκης.

Αξίζει, ακόμη, να θυμηθούμε, ότι χάρη στην προστασία του θαυμαστού αυτού πολιούχου, η Θεσσαλονίκη σώθηκε από 5 πολιορκίες Σλάβων και Αβάρων, λυτρώθηκε από λιμούς, σεισμούς και λοιμούς, αλλά και ελευθερώθηκε από τον τουρκικό ζυγό κατά θαυμαστό τρόπο το 1912. Έτσι, ο Άγιος αναδεικνύεται φιλόπολις, φιλόπατρις και σωσίπατρις. Είναι των Θεσσαλονικέων προϊστάμενος**6** αλλά και ο υπέρμαχος της οικουμένης**7**.

Και μας υπενθυμίζει με την μνήμη του πώς οφείλουμε κι εμείς να αγαπούμε την πατρίδα μας. Γιατί «ουδέν πατρίδος γλυκύτερον»**8** κατά τον χρυσορρήμονα Άγιο Ιωάννη. Και θα συμπληρώσει ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος : «Κοινή μητέρα όλων μας είναι η πατρίδα»**9**. Στο ίδιο πνεύμα κινείται και ο έτερος των τριών μεγάλων Ιεραρχών, Μέγας Βασίλειος : «την ενεγκούσαν πατρίδα ίσα γονεύσιν τιμάν»**10**. Ο δε Σωκράτης θεωρεί την πατρίδα ως το υπέρτατον αγαθόν για τον άνθρωπο: «Μητρός τε και πατρός και των άλλων προγόνων απάντων τιμιώτερον εστίν η πατρίς και σεμνότερον και αγιώτερον και εν μείζονι μοίρα και παρά θεοίς και παρ’ ανθρώποις τοις νουν έχουσιν»**11**. Δηλαδή: Από τη μητέρα και τον πατέρα και όλους τους άλλους προγόνους, η πατρίδα είναι πράγμα πολυτιμότερο και σεβαστότερο και αγιότερο και ανώτερο και κατά τη γνώμη των θεών και κατά τη γνώμη των ανθρώπων που έχουν φρόνηση.

Δεν είναι ρατσισμός, όπως λένε πολλοί σήμερα το φαινόμενο οι άνθρωποινα αγαπούν την πατρίδα τους, αλλά χρέος, ευγνωμοσύνη και σεβασμός στον χώρο που μας γέννησε, μας ανέθρεψε και μας έδωσε το ήθος και τον πολιτισμό, αυτά τα ακριβά προνόμια, αλλά συγχρόνως αποτελεί και ευθύνη για τον καθένα μας.

Την Πατρίδα, λοιπόν, μας θυμίζει με την μνήμη του ο Άγιος Δημήτριος. Γι’ αυτό τον παρακαλούμε, όπως τότε στάθηκε φρουρός και υπέρμαχος, έτσι και σήμερα να στέκεται στις επάλξεις της μαρτυρικής πατρίδος μας, να προϊσταται στη ζωή μας και να μας δείχνει με το φρικτό του μαρτύριο το χρέος μας απέναντι στον Θεό, απέναντι στον άνθρωπο και απέναντι στην πατρίδα μας.

«Άγιε Δημήτρη μου αθλοφόρε, πόσες φορές με το άλογο μετέωρο στον αέρα, με τη ρομφαία γυμνή κατά βαρβάρων, στα κάστρα δε σ’ αντίκρυσε ο μαχόμενος λαός τη

λευτεριά να διαφεντεύεις εν κινδύνοις!
Γλυκόπικρο το παραμύθι της Θεσσαλονίκης σου. Τρικυμισμένη θάλασσα ή γαλήνια, κύματα-κύματα μες στο ναό σου ξέσπαγαν και χώνευαν νίκες, αλαλαγμοί, χαρές και θρίαμβοι, πένθη, ερημώσεις, πυρκαγιές κι αιχμαλωσίες. Στις πλάκες, στα ψηφιδωτά, στα λαβωμένα κιονόκρανα, ψηλά στην καμαρόσκεπη οροφή, θρύλοι και θρήνοι.
Άγιε Δημήτρη μυροβλήτη μου, παρακαλώ σε, μέρεψε καρδιές και λογισμούς, μη χρειαστεί ξανά ένας Καμενιάτης να κλάψει πάνω σε καινούρια ερείπια. Κράτα το πνεύμα αδούλωτο, απερίσπαστο, να βρίσκει στις παλιές μορφές μες από τη ζωντανή παράδοση και τα χειρόγραφα τη νέα γραμμή πορείας, για να ξανακερδίσει το χαμένο χρόνο. Μας κούρασε η τετράγωνη σοφία του Βαρλαάμ. Μια στάλα φως, άκτιστον φως, αυτό μας σώζει»**12**.

---

1. Ιωβ, 1,8.
2. Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, Ομιλία ΜΘ’ εις τον Άγιον Μεγαλομάρτυρα Δημήτριον, ΕΠΕ 11,173.
3. Δεύτερος Κανόνας Εορτής του Αγίου.
4. Στιχηρό Αίνων Εορτής.
5. Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2004, σελ. 299.
6. Δοξαστικό Αίνων Εορτής.
7. Απολυτίκιο Αγίου Δημητρίου.
8. Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, Εις Ανδριάντας, ομιλ Β’, ΕΠΕ 31,632.
9. Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, Επιστολή Σωφρονίω, PG 37,77Β.
10. Μέγας Βασίλειος, Επιστολή Σοφρωνίω μαγίστρω, PG 32,491.
11. Σωκράτης (Πλάτωνος Κρίτων, 51α, 51β).
12. Ι. Α. Νικολαΐδης